

**ผลการติดตามดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะ
สัมมาอาชีพ: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดแก่นเหนือวิทยา อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย**
**The results of follow-up operations according to the project of development of
Phrapariyattidhamma School of the Common Plan to Vocational Skills: Case
Study of Wat Kaen Nuea Wittaya School, Chiang Khong District,
Chiang Rai Province**

สงกรานต์ บุญมี^{1*} ธิดาวลัย อุ๋นกอง²

Songkran Boonmee¹ Thidawan Unkong²

¹สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา

The Secondary Educational Service Area Office Phayao

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

School of Education, University of Phayao

*Corresponding author Email: songkran@dongjen.ac.th

(Received: 15 September 2021, Revised: 13 August 2022, Accepted: 14 August 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ และศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารและครู จำนวน 12 คน/รูป สามเณรนักเรียน 72 รูป กระบวนการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1 การติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียน และการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียน โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการติดตามการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ แยกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ตามโครงการพัฒนาโรงเรียน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านทักษะกระบวนการเรียนรู้ของสามเณรนักเรียนตามโครงการพัฒนาโรงเรียน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ ด้านความพึงพอใจต่อโครงการพัฒนาโรงเรียน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาและข้อเสนอแนะ พบว่า 1) การทำธุรกิจด้านการตลาดไม่สามารถดำเนินการได้ 2) การสร้างภาคีเครือข่ายยังมีเครือข่ายน้อย 3) งบประมาณในการสนับสนุนไม่เพียงพอ และข้อเสนอแนะ พบว่า ควรมีการปรับเปลี่ยน พัฒนารูปแบบการขายแบบออนไลน์ การสร้างภาคีเครือข่าย และ จัดหาแหล่งเงินทุนในการนำมาผลิตสินค้า

คำสำคัญ: ทักษะสัมมาชีพ, โรงเรียนพระปริยัติธรรม

ABSTRACT

The following are the goals of this study: First, to report on the results of the Common Phrapariyattidhamma Plan for Life Skills Development; second, to investigate into the problems and offer suggestions for the Common Plan Phrapariyattidhamma School Development Project's execution. Twelve of the administrators, teachers, and 72 novice students served as the informants. The research is separated into two steps: step one followed by a frequency distribution analysis of the data, and step two uses an open-ended questionnaire to study the issues and make recommendations for the Common Phrapariyattidhamma School Development Project. By using the frequency distribution, the data was examined. The study's findings revealed that: 1) The findings are categorized into three categories as follows: The overall average for learning management plans, the average for learning process skills, and the average for satisfaction were all at high levels; and 2) The following issues and solutions were identified: marketing business could not be conducted; the network's construct is still constrained; and the budget offers insufficient support. The creation of an online store, setting up a network connection, and providing financial sources for production should all be suggested.

Keywords: Vocational skills, Phrapariyattidhamma School

บทนำ

แนวคิดในเรื่องการพัฒนาคนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 6 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษากระทรวงศึกษาธิการ, 2560 , หน้า 16) ได้กำหนดเป้าหมายด้านผู้เรียน โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) มุ่งพัฒนาคนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขและมีความสามารถที่จะพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าว เป็นคุณลักษณะแห่งการเรียนรู้ มีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถที่จะรับถ่ายทอด และเผชิญหน้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ รู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ ตระหนักในการมีส่วนร่วมที่จะรักษาวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การปกครองระบอบ ประชาธิปไตย และมีคุณธรรมตามหลักศาสนา (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) การปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคน จึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่ต้องดำเนินการจึงมีการปฏิรูปการศึกษา โดยมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ในหมวดที่ 4 ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาไว้ว่า "การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียน ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้อง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ" ดังนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว แนวการจัดการ การศึกษาจะต้องจัดขึ้นอย่างหลากหลายตามความต้องการของผู้เรียน โดยเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และ พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตาม ธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพโดยครูจะเป็นผู้ทำหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รวมถึงเป็นการเรียนที่ เน้น ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการปฏิบัติจริง แต่การศึกษาในประเทศไทยปัจจุบันมีความแตกต่างและ เหลื่อมล้ำตามสภาพของชุมชนและผู้ปกครอง

จากความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและปัญหาของสังคมไทยในปัจจุบัน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญ ศึกษาเป็นศาสนศึกษาแผนสามัญศึกษา อยู่ในความรับผิดชอบของกองพุทธศาสนศึกษา สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ดำเนินการจัดการศึกษาทางวิชาการพระพุทธศาสนาแผนกนักธรรม – ภาษาบาลี และหลักสูตรการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1 – ม.3) และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 – ม.6) ให้แก่ พระภิกษุสามเณรซึ่งเป็นอีกสถาบันที่สร้างโอกาสทางการศึกษาที่ต่อเนื่องให้กับเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาใน ท้องถิ่นที่ห่างไกลให้มีโอกาสสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้สามเณรนักเรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ

และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพจริง โดยกระบวนการกลุ่มส่งผลให้เป็นแนวทางและนำไปสู่การมีอาชีพต่อไป จากการศึกษาที่เป็นกลไกที่สำคัญส่วนหนึ่งด้านการพัฒนาทรัพยากรบุคคลหรือทุนมนุษย์ให้กับประเทศ โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทห่างไกลให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาและสร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่นตั้งนั้นหากโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีการจัดรูปแบบการศึกษาที่มีความเหมาะสมกับเอกลักษณ์และช่วยให้สามเณรนักเรียนเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปแล้ว จะเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณธรรมและคุณภาพสามารถหลอมรวมความรู้ ความคิดใน 3 กลุ่มเข้าด้วยกัน คือ ความรู้ทางวิชาการ (การศึกษาสายสามัญ)หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา (การศึกษาพระปริยัติธรรม)และภูมิปัญญาและทรัพยากรท้องถิ่นซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติ โรงเรียนพระปริยัติธรรมฯส่วนมากที่ตั้งของโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีความเป็นธรรมชาติมากและมีความหลากหลายสามเณรนักเรียนจำนวนมาก มาจากครอบครัวที่ยากจนทำให้สามเณรนักเรียนจำนวนหนึ่งคาดหวังว่าเมื่อจบการศึกษาออกไปแล้วก็จะกลับไปช่วยครอบครัวประกอบอาชีพ โดยเฉพาะภาคการเกษตรสมเณรนักเรียนส่วนใหญ่จึงมีความสนใจการเรียนรู้การทำงานด้านอาชีพมากกว่าการเรียนรู้วิชาสามัญและยังเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ และสนใจศึกษาต่อในสายอาชีพตามความถนัดซึ่งจะเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับสามเณรนักเรียน เมื่อต้องลาสิกขาบทออกไปประกอบอาชีพรวมถึงครอบครัวในระยะยาว จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์จริงหรือผู้สอนอาจจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา หรือฝึกกระบวนการคิดการวิเคราะห์ปัญหา และแก้ปัญหาาร่วมกันเป็นกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจปัญหานั้นอย่างชัดเจนเห็นทางเลือกและวิธีการที่หลากหลาย รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการคิดและแก้ปัญหาต่างๆ (ทิศนา แหมมณี, 2545)

จากแนวคิดดังกล่าว ได้สนับสนุนโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพของโรงเรียนวัดแก่นเหนือวิทยา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์ (2543) ได้กล่าวไว้ว่า สัมมาอาชีพ คือ การเลี้ยงชีวิตที่ชอบ ไม่ผิดกฎหมายและศีลธรรมเว้นการเลี้ยงชีพเพื่อฆ่า ไม่แสวงหามาด้วยการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นไม่ประกอบอาชีพที่เป็นภัยต่อสังคมและบ้านเมือง จึงประกอบแต่สัมมาชีพทุกชนิด ไม่ประกอบอาชีพทุจริตทำให้กายใจสบายไม่ต้องคอยหลบซ่อนๆ จากศัตรูและบ้านเมือง สำเร็จ เพ็ชราม (2552:30)ได้ให้ความหมายของสัมมาอาชีพว่า สัมมาอาชีพ หมายถึง การประกอบอาชีพที่ตั้งอยู่บนหลักแห่งการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นพร้อมกันนั้นยังเป็นการส่งเสริมอุดหนุนพัฒนาความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นทั้งทางร่างกายและจิตใจควบคู่กันไปให้ได้ประโยชน์อันพึงประสงค์ของตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ พระครูวิจิตรธรรมานนท์ (2554) สัมมาอาชีพ หมายถึง การเว้นจากมิจฉาชีพทุกชนิด ประกอบแต่การงานที่สุจริต ไม่ผิดกฎหมายไม่ผิดศีลธรรม ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนทั้งแก่ตนเองและบุคคลอื่น พระมหาไพฑูริย์ (เทพวาทิ) (2547)ได้ให้ความหมายของสัมมาอาชีพหรือสัมมาอาชีพะ ว่า สัมมาอาชีพะ หมายถึงเป็นหลักการที่มุ่งถึงความสุจริตในการประกอบอาชีพ มุ่งความรู้จักประมาณตนในการดำรงชีพ เพื่อให้เกิดความพอดี ความสมดุลและมุ่งความขยันอดทนในการดำเนินชีวิตเพื่อสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ไม่มีความเดือดร้อนประกอบอาชีพของตนอยู่ในกรอบของกฎหมาย กรอบของสังคม และกรอบของศีลธรรม ขวัญชัย ชวนา (2558) กล่าวว่าจุดมุ่งหมายหรือคุณค่าของสัมมาอาชีพเป็นสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่ออาชีพที่จะทำให้เกิดความสุขทั้งตนเองและผู้อื่น ส่งเสริมให้เจริญก้าวหน้าเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นเครื่องกระตุ้นสนับสนุนให้บุคคลเกิดแรงจูงใจที่ดีเพราะเมื่อรู้เป้าหมายแล้วว่าสิ่งที่ดีก็จะมีมีความอยากที่จะประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดี มี 3 ประเด็น คือ 1) สัมมาอาชีพะ หรือสัมมาอาชีพเป็นอาชีพและหนทางทางสังคมที่สมบูรณ์แบบเป็นทางสายกลางในการดำเนินชีวิตหรือมัชฌิมาปฏิปทา การพัฒนาสังคม การพัฒนาประเทศชาติให้เจริญต่อไป 2) สัมมาอาชีพะเป็นหนทางแห่งการสิ้นสุดทางกรรมได้ สัมมาอาชีพะ ถือว่าเป็นทางสายกลางในการดำเนินชีวิต หรืออริยมรรคเป็นทางแห่งความไม่ดับกรรมสิ้นกรรมข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกรรม เลิกการกระทำที่ผิดพลาดหรือทำด้วยความยึดมั่นแห่งความดีความชั่วที่เกี่ยวข้องกับตนเองผลประโยชน์ของตนเองการกระทำของอาริยะบุคคลจึงเป็นการกระทำไปตามความหมายและวัตถุประสงค์ของเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับตัณหาภายในทำด้วยปัญญาและกรุณาไม่ยึดมั่นถือมั่น 3)สัมมาอาชีพะถือเป็นทางสายกลางในการดำเนินชีวิตตามหลักมัชฌิมาปฏิปทาเมื่อบุคคลประพฤติ

โรงเรียนวัดแก่นเหนือวิทยาอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ เป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสังกัดกองพระพุทธศาสนา สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 ได้ดำเนินโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ สู่ทักษะสัมมาอาชีพเพื่อมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จาก

การลงมือปฏิบัติโดยการพัฒนาความรู้จากคุณครูและแหล่งเรียนรู้ต่างๆโดยกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติตามความสนใจความถนัดและความสามารถของตนเอง ตามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พัฒนาการเรียนรู้ของสามเณรนักเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะของโรงเรียนวัดแก่นเหนือวิทยา
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะของโรงเรียนวัดแก่นเหนือวิทยา

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู จำนวน 12 รูป/คน

และสามเณรนักเรียน จำนวน 72 รูป ของโรงเรียนวัดแก่นเหนือวิทยา อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้แบบติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะ ดังนี้

1. แบบประเมิน แผนการจัดการเรียนรู้ตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะ
2. แบบประเมินทักษะกระบวนการเรียนรู้ของสามเณรตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะ
3. แบบสอบถามความพึงพอใจ ตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะ
4. แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับการศึกษาปัญหาข้อเสนอแนะของการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ ตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนา ดังนี้
 - 1.1 ศึกษารายละเอียดในการทำแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดประเด็นในรูปแบบของการเขียนแผนที่สามารถส่งผลการเรียนด้านสัมมาอาชีวะให้กับสามเณรนักเรียน
 - 1.2 สร้างแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ สำหรับครู จำนวน 8 ข้อ
 - 1.3 นำแบบประเมิน แผนการจัดการเรียนรู้ ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ของแบบประเมินโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามรายข้อกับเนื้อหาและเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมข้อความตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00 ขึ้นไปและนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

- 1.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้และจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์
2. แบบประเมินทักษะกระบวนการเรียนรู้ของสามเณรตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนา ดังนี้
 - 2.1 ศึกษารายละเอียดในการทำแบบประเมินทักษะกระบวนการเรียนรู้ โดยกำหนดประเด็นในรูปแบบของการเขียนแผนที่สามารถส่งผลการเรียนด้านสัมมาอาชีพให้กับสามเณรนักเรียน
 - 2.2 สร้างแบบประเมิน ติดตามทักษะกระบวนการเรียนรู้ สำหรับครู จำนวน 5 ข้อ
 - 2.3 นำแบบประเมิน ทักษะกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ของแบบติดตามโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามรายข้อกับเนื้อหาและเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมข้อความตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00 ขึ้นไปและนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ
 - 2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินทักษะกระบวนการเรียนรู้ และจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์
3. แบบสอบถามความพึงพอใจ ตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนา ดังนี้
 - 3.1 ศึกษารายละเอียดในการทำแบบประเมินทักษะกระบวนการเรียนรู้ โดยกำหนดประเด็นในรูปแบบของการเขียนแผนที่สามารถส่งผลการเรียนด้านสัมมาอาชีพให้กับสามเณรนักเรียน
 - 3.2 สร้างแบบประเมิน ติดตามทักษะกระบวนการเรียนรู้ สำหรับครู จำนวน 10 ข้อ
 - 3.3 นำแบบประเมิน ทักษะกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ของแบบติดตามโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามรายข้อกับเนื้อหาและเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมข้อความตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00 ขึ้นไปและนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ
 - 3.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินทักษะกระบวนการเรียนรู้ และจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์
4. แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับการศึกษาปัญหาข้อเสนอแนะของการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ
 - 4.1 ศึกษารายละเอียดในการทำแบบสอบถามปลายเปิด โดยกำหนดประเด็นในรูปแบบของการเขียนแผนที่สามารถส่งผลการเรียนด้านสัมมาอาชีพให้กับสามเณรนักเรียน
 - 4.2 สร้างแบบสอบถามปลายเปิด สำหรับครู จำนวน 8 ข้อ
 - 4.3 นำแบบสอบถามปลายเปิด ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม ระหว่างข้อคำถามรายข้อกับเนื้อหา และเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมข้อความตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ
 - 4.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบแบบสอบถามปลายเปิด และจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการติดตามและเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 10 มิถุนายน 2563 ถึง วันที่ 30 เมษายน 2564 ระยะเวลา 10 เดือน โดยผู้วิจัยได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงและนิเทศตลอดโครงการ บันทึกการนิเทศติดตามเดือนละ 1 ครั้ง ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของ

การวิจัย โดยส่งแบบประเมิน ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านทักษะกระบวนการเรียนรู้ของสามเณร ด้านความพึงพอใจ ตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ โดยจัดทำเป็นแบบส่งออนไลน์และการสอบถามปัญหาด้วยตนเอง

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ผลการติดตามการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพของโรงเรียนวัดแก่นเหนือวิทยา แยกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ ตารางที่ 1 ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ

ที่	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	ความถูกต้องของการวิเคราะห์ตัวชี้วัดเพื่อจัดทำคำอธิบายรายวิชา (ด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์)	4.25	0.43	มาก
2	ความถูกต้องของการเขียนคำอธิบายรายวิชา	4.00	0.57	มาก
3	การกำหนดสาระสำคัญ ความคิดรวบยอดสอดคล้องกับตัวชี้วัด	4.16	0.37	มาก
4	ความเชื่อมโยงของมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด คุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.08	0.49	มาก
5	การวัด ประเมินผล สอดคล้องกับตัวชี้วัด	4.16	0.37	มาก
6	การเรียนรู้มีการพัฒนานักเรียนทุกระดับ	4.20	0.43	มาก
7	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถปฏิบัติได้จริง	4.20	0.43	มาก
8	การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการวัดและประเมินผล	4.16	0.55	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.16	0.45	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการติดตามการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นว่าความถูกต้องของการวิเคราะห์ตัวชี้วัดเพื่อจัดทำคำอธิบายรายวิชา (ด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์) อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 รองลงมาการเรียนรู้มีการพัฒนานักเรียนทุกระดับอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 รองลงมา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถปฏิบัติได้จริง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20

ตารางที่ 2 ด้านการติดตามทักษะกระบวนการเรียนรู้ของสามเณรนักเรียนต่อการดำเนินงานโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะ

ที่	ลักษณะทักษะกระบวนการทำงาน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	ความร่วมมือในกระบวนการทำงาน	3.91	0.49	มาก
2	ทำงานได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอนที่กำหนด	4.08	0.49	มาก
3	การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน	3.85	0.55	มาก
4	ความรับผิดชอบต่อกระบวนการทำงาน	4.00	0.57	มาก
5	การสรุปและอภิปรายผลต่อกระบวนการทำงาน	3.75	0.43	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		3.92	0.50	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการติดตามการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะด้านทักษะกระบวนการเรียนรู้ของสามเณรนักเรียนภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 เมื่อพิจารณารายชื่อจะเห็นว่าทำงานได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอนที่กำหนดอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 รองลงมาความรับผิดชอบต่อกระบวนการทำงานอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 รองลงมาความร่วมมือในกระบวนการทำงานอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91

ตารางที่ 3 ด้านความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะ

ที่	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้	4.25	0.85	มาก
2	การเรียนรู้จากการรวมกลุ่มการทำงาน	4.20	0.82	มาก
3	การได้ฝึกทักษะโดยการปฏิบัติจากกระบวนการทำงาน	4.52	0.45	มากที่สุด
4	การเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติกิจกรรมสร้างความเข้าใจยิ่งขึ้น	4.55	0.34	มากที่สุด
5	การทำงานตามลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน	4.15	0.80	มาก
6	มีสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ครบ	4.51	0.65	มากที่สุด
7	สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.20	0.75	มาก
8	ประสิทธิภาพ	4.10	0.65	มาก
9	การประยุกต์ดัดแปลงรูปแบบ	4.05	0.58	มาก
10	การนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริงความภูมิใจต่อผลงาน	4.36	0.64	มาก
ค่าเฉลี่ย		4.29	0.65	มาก
รวม				

จากตารางที่ 3 ผลการติดตามการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะ ด้านความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 เมื่อพิจารณา รายชื่อจะเห็นว่า การเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติกิจกรรมสร้างความเข้าใจยิ่งขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 รองลงมาการฝึกทักษะโดยการปฏิบัติจากกระบวนการทำงานอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 รองลงมาความภูมิใจต่อผลงานอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36

ตอนที่ 2 การศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ

ตารางที่ 4 แสดงปัญหาของการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ

ที่	ปัญหา	ความถี่
1	การทำธุรกิจด้านการตลาดไม่สามารถดำเนินการได้	9
2	การสร้างภาคีเครือข่ายต่อโครงการยังมีเครือข่ายน้อย	8
3	งบประมาณในการสนับสนุนโครงการไม่เพียงพอ	7
4	การพัฒนาต่อยอดของโครงการเป็นไปได้ยาก	6
5	การวางแผนการจัดทำโครงการขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากร	5
6	การดำเนินงานไม่เป็นไปตามขั้นตอนของโครงการ	4
7	โครงการมีกระบวนการขั้นตอนยังไม่ชัดเจนและถูกต้อง	4
8	การนำผลผลิตของโครงการไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้น้อย	3

ตารางที่ 5 แสดงข้อเสนอแนะของการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ

ที่	ปัญหา / ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1	การทำธุรกิจด้านการตลาดไม่สามารถดำเนินการได้ ควรมีการปรับเปลี่ยนและพัฒนา ดังนี้ พัฒนารูปแบบการขายแบบออนไลน์ สร้างภาคีเครือข่ายในการทำธุรกิจด้านการตลาด และนำสินค้าจัดนิทรรศการ แสดงผลงานในกิจกรรมงานภาครัฐ และ เอกชน	8
3	งบประมาณในการสนับสนุนโครงการไม่เพียงพอ จัดหาแหล่งเงินทุนในการนำมาผลิตสินค้า ระดมทุนทรัพย์โดยการสร้างหุ้นส่วน	7
4	การพัฒนาต่อยอดของโครงการเป็นไปได้ยาก ควรดำเนินการปรับปรุงแก้ไข ดังนี้ จัดทำผลิตภัณฑ์สินค้าให้ทันสมัย แข็งแรง นำไปใช้งานได้อย่างคุ้มค่า จัดหาตลาดที่หลากหลายและ มีความเป็นเอกลักษณ์ของสินค้า	7
6	การดำเนินงานไม่เป็นไปตามขั้นตอนของโครงการ ควรปรับปรุง ดังนี้ กำหนดขั้นตอนการทำงานให้ถูกต้อง ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ การทำงานตามขั้นตอน	7

อภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการติดตามดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ แยกเสนอตามประเด็นดังนี้

1.1 ผลการติดตามด้านแผนการจัดการเรียนรู้ ตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.16 ครูเข้าใจกระบวนการทำแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อสามารถให้นักเรียนบรรลุผลตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ สืบเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดแก่นเหนือวิทยา

ได้มีการวางแผนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการพัฒนากิจกรรมตามโครงการ ครูได้วิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัด และนำมาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน สอดคล้องกับ วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2564) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ว่า เป็นแผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้และจุดหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ว่าเป็นการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเป็นแนวทางดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้งโดยกำหนดสาระสำคัญ จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ ตลอดจนการวัดผลและการประเมินผล

1.2 ผลการติดตามด้านทักษะกระบวนการเรียนรู้ของสามเณรตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะ พบว่าทักษะกระบวนการเรียนรู้ของสามเณรนักเรียนภาพรวมมีความเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.92 สืบเนื่องจากกิจกรรมของโครงการที่สมเอนได้ลงมือปฏิบัติทำให้ได้เรียนรู้ทักษะกระบวนการเรียนรู้ การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ การเรียนรู้จากการรวมกลุ่มการทำงาน การได้ฝึกทักษะโดยการปฏิบัติจากกระบวนการทำงาน การเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติกิจกรรมสร้างความเข้าใจยิ่งขึ้น การทำงานตามลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประยุกต์ดัดแปลงรูปแบบ การนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริง ความภูมิใจต่อผลงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดา ภูเกียรติ (2552) ที่กล่าวว่าการศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้วิจัยและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองโดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ภายใต้คำแนะนำ คำปรึกษา และดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษาโดยอาจใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ คอยให้การศึกษานั้นบรรลุวัตถุประสงค์

1.3 ผลการติดตามความพึงพอใจของสามเณรนักเรียนต่อโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะ พบว่า สามเณรนักเรียนมีความพึงพอใจ ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.29 สืบเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการเป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เริ่มต้นจากการค้นหาปัญหาและความต้องการ การวางแผนเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ การลงมือทำการทดลอง และ วิเคราะห์ผลการทดลองด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนด้วยรู้จักการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมแบบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และยังได้ผลงานที่เป็นสิ่งของทำให้นักเรียนมีผลการสอบถามอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยของ ธิบอง กัลป์ติวานิชย์ (2555) พบว่านักเรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีโครงการลงมือปฏิบัติเอง ทำให้นักเรียนมีระดับความพึงพอใจต่อกิจกรรมระดับมากที่สุด ศรีณยู หมั่นเดช (2563) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงการร่วมกับสื่อสังคมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงการร่วมกับสื่อสังคมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาปัญหาข้อเสนอแนะ ของการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะปัญหาที่มีข้อเสนอมากที่สุดคือ การทำธุรกิจด้านการตลาดไม่สามารถดำเนินการได้ การสร้างภาคีเครือข่ายต่อโครงการยังมีน้อย งบประมาณในการสนับสนุนโครงการไม่เพียงพอ

จากปัญหาดังกล่าว สืบเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมตามโครงการพัฒนาสู่ทักษะสัมมาอาชีพ การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ต้องใช้งบประมาณในการดำเนินงานในการจัดสรรวัสดุ อุปกรณ์ให้พอเพียง และในการทดลองต้องดำเนินการซ้ำหลายรอบจึงทำให้เกิดความสิ้นเปลืองและบางโครงการวัสดุ อุปกรณ์ชำรุดเสียหายต้องจัดซื้อใหม่ ทำให้การดำเนินกิจกรรมต้องใช้งบประมาณมาก และอีกอย่าง ข้อจำกัดของโรงเรียนพระมีไม่มากการสร้างเครือข่ายค่อนข้างจำกัด จึงทำให้เครือข่ายที่จะช่วยสนับสนุน มีไม่มาก และจากการนิเทศติดตามการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผน สามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพได้เสนอให้การช่วยเหลือโดยการสร้างตลาดธุรกิจออนไลน์ และการนำเสนอ จำหน่ายหน่วยงานอื่นๆ ด้านการสร้างภาคีเครือข่ายได้เสนอให้มีเวทีแลกเปลี่ยนความรู้โครงการสัมมา อาชีพกับโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดเชียงรายหรือจังหวัดใกล้เคียง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการติดตามการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนสามัญ สู่ ทักษะสัมมาอาชีพ ครูควรให้นักเรียนมีการสรุปและอภิปรายผลต่อกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง และถูกต้องตามขั้นตอน และครูควรตรวจสอบขั้นตอนการทำงานทุกขั้นตอน และประเมินชิ้นงาน ให้ คำแนะนำ ปรับปรุงชิ้นงานจนสู่การนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ผู้บริหารต้องให้การสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณให้เพียงพอ

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาชีพ ของโรงเรียนวัดแก่นเหนือวิทยาเล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาชี้แนะและช่วยเหลือ อย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดาวัลย์ อุ่นกอง ที่ให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องมา โดยตลอด ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อย และคณะครู บุคลากรทางการศึกษา สามเณรนักเรียน โรงเรียนวัดแก่นเหนือวิทยา อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวม ข้อมูล ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2561). กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2560-2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

(2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559)*.

กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

พระครูวิจิตรธรรมานนท์.(2554). *การศึกษาพฤติกรรม การดำเนินชีวิตในสังคมตามหลักสัมมาอาชีวะของ
ชุมชนเขตตำบลบก อำเภอนาคู จังหวัดศรีสะเกษ*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

ชัยวัฒน์ อุตพัฒน์.(2543). *จริยศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ทศนา แชนมณี.(2545). *14 วิธีการสอนสำหรับครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รียง กัลป์ติวานิชย์ (2555). *ผลการเรียนแบบผสมผสานด้วยวิธีการสอนแบบสาธิตเพื่อการฝึกทักษะ
ปฏิบัติวิชาคอมพิวเตอร์ กราฟฟิก เรื่องการสร้างภาพเคลื่อนไหวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี
ที่ 3 โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี
การศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศรัณยู หมื่นเดช. (2563). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงงานร่วมกับสื่อสังคมเพื่อ
ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น*. *วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 22(2), 182-192.

สุวัฒน์ จันทระจาง. (2540). *ความเชื่อของมนุษย์เกี่ยวกับปรัชญาและศาสนา*. กรุงเทพฯ: อลิ้นไพล.